Ministerstvo spravedlnosti České republiky

MEZI—SOUDY

Bezpečnostní sbory a armáda

Aktuality z judikatury Evropského soudu pro lidská práva: Seminář pro soudce správních soudů a jejich asistenty

Obsah příspěvku

Zajišťování osob policií během protestů

- Zajištění novinářky
- Faktické zbavení svobody

Informace o osobách

- Shromažďování zpravodajských informací
- Úmrtí v armádě

Osoby zbavené svobody

- Těhotná vězeňkyně
- Etické veganství

Ostatní

- Projektily
- Zkoušky spolehlivosti

Zajišťování osob policií během protestů

Tožičková proti České republice, č. 21512/23

- **Zajištění novinářky** (článek 10 Úmluvy: svoboda projevu)
  - Stěžovatelka – novinářka přihlížela zákroku policie proti protestujícím, kteří neoprávněně vstoupili na území lomu, nijak nebránila postupu policistů. Policisté marně vyzvali stěžovatelku k opuštění lomu, následně ji zajistili a zakázali jí nahrávat. Stěžovatelka podala zásahovou žalobu.
  - Soudy shledaly výzvu i zákaz natáčení v rozporu se zákonem, nikoli však zajištění stěžovatelky – povinnost řídit se výzvou policie, bránit se následně (vnitrostátní judikatura, každý je povinen).
- Závěr – Porušení – A proč
  - Význam médií, zvláštní úloha novinářské činnosti (tím spíše zákroky policie proti protestujícím – veřejný zájem), úzký prostor pro uvážení
  - Soudy sice posoudily individuální okolnosti ohledně přiměřenosti výzvy, ale už ne u zajištění
- Vnitrostátní dopady (soudy)
  - Vyvážit dotčené zájmy, vypořádat se s okolnostmi při posuzování opatření přijatých policisty vůči novinářům v návaznosti na marnou výzvu

Siedlecká proti Polsku, č. 13375/18

- **Faktické zbavení svobody** (článek 5 Úmluvy: zbavení svobody)
  - Stěžovatelka se zúčastnila úřady zakázané protidemonstrace, policisté ji odvedli, vzali si od ní občanský průkaz kvůli ověření totožnosti a dalším úkonům, a po dobu cca 2h ji ponechali v určeném prostoru bez možnosti dojít si na toaletu, koupit vodu, resp. komunikovat s advokáty.
  - Podle soudů nedošlo ke zbavení svobody, omezení oprávněné kvůli ztotožnění/hledání v databázi.
- Závěr – Porušení – A proč
  - Faktické zbavení svobody (nemožnost místo opustit, zadržování dokladu, omezení komunikace, atd.)
  - Zbavení svobody nemělo oporu ve vnitrostátním právu; absence prokázání nezbytnosti zadržování stěžovatelky po danou dobu pro účely ověření totožnosti; absence vysvětlení, proč policisté nepropustili stěžovatelku po ověření totožnosti, ale zadržovali ji až do ukončení shromáždění.
- Význam
  - Ochrana osob fakticky zbavených svobody („k dispozici policii“); včetně nezbytnosti délky zadržování

Informace o osobách a úmrtích

Kanev a Bulharský helsinský výbor, č. 45864/22

- **Zpravodajské informace o osobě** (článek 8 Úmluvy: osobní život; korespondence)
  - Stěžovatelé – fyzická a právnická osoba požádali zpravodajskou službu o sdělení, zda její databáze obsahují informace o použití zpravodajských prostředků získávání informací o stěžovatelích a zda některý z členů nebo zaměstnanců druhé stěžovatelky spolupracuje se službou jako informátor.
  - Zpravodajská služba se odmítla vyjádřit. Soudy uvedly, že odmítnutí mělo oporu v zákoně.
- Závěr – Porušení – A proč
  - Článek 8 neukládá povinnost informaci vždy poskytnout, ale musí existovat účinné procesní záruky proti možné svévoli a zneužití – uplatní se kritéria jako při hromadném sledování osob.
- Význam
  - Článek 8 se uplatní, žádá-li osoba o sdělení, zda orgán o ní (ne)má informace.
  - Přezkum vnitrostátním orgánem, který splňuje určité požadavky (k dispozici podklady, vlastní posouzení, zda by zpřístupnění mohlo skutečně poškodit či ohrozit nějaký veřejný zájem – zejména národní bezpečnost); obecný politický dohled nestačí.

Khaghaghutyan Yerkkhosutyun proti Arménii, č. 5497/17

- **Přístup k informacím o úmrtích v armádě** (článek 10 Úmluvy: svoboda projevu)
  - Stěžovatelka požádala ministerstvo obrany o informace o nebojových úmrtích vojáků. Ministerstvo nereagovalo a následně informace zařadilo na seznam utajovaných informací. Stěžovatelka podala žalobu na poskytnutí informace a následně druhou žalobu na zrušení utajené povahy.
  - Vnitrostátní soudy nevyhověly žalobám – utajovaná povaha informací (souvisejí s bojeschopností).
- Závěr – Porušení – A proč
  - Použití daného článku – standardně uplatnění kumulativních kritérií: účel žádosti, povaha požadovaných informací, zvláštní role stěžovatelky ve vztahu k přijímání a šíření informací veřejnosti a připravenost a dostupnost informací. Požadavky – zákonnosti a legitimního cíle naplněny.
  - Vnitrostátní soudy ale neposoudily přiměřenost opatření; měly pečlivě posoudit žádost z hlediska různých údajů zvlášť, provést vyvažování dotčených zájmů a přiblížit důvody nezpřístupnění jakékoli části z nich. Nijak nevysvětlily rozhodnutí ponechat v tajnosti veškeré informace.
- Význam
  - Nároky kladené na soudní přezkum, vysvětlení neposkytnutí ani části informací

Osoby zbavené svobody

A. G. proti Švýcarsku, č. 15345/20

Těhotná vězeňkyně (článek 8 Úmluvy: soukromý a rodinný život)

- Stěžovatelka v pokročilé fázi těhotenství – ve výkonu vazby kvůli podezření z podílení se na organizované drogové trestné činnosti – marně usilovala o 1/ umožnění návštěv partnera – otce dítěte a 2/ dále o jeho přítomnost u porodu.
- Vnitrostátní orgány odmítly kvůli probíhajícímu vyšetřování a riziku koluze, umožnily pouze monitorovaný a nahrávaný telefonní hovor.

Závěr – Porušení – A proč

- Vnitrostátní orgány vyzdvihly důvody pro odmítnutí návštěv, nezohlednily ale dopady na mladou těhotnou stěžovatelku v pokročilém stádium těhotenství při úplném odmítnutí návštěv, dále značnou délku trvání omezení (3,5 měsíce), ani neposoudily existenci alternativ (monitorovaná návštěva). Nejasné proč monitorovaný hovor ano, ale ne monitorovaná návštěva.
- Vnitrostátní orgány neuvedly důvody pro odmítnutí přítomnosti u porodu.

Význam

- Nezbytnost: přístup zdůrazňující pouze bezpečnost X nastolení spravedlivé rovnováhy: zvláštní okolnosti (význam porodu), méně závažná opatření

G. K. a A. S. proti Švýcarsku, č. 55299/20

Etické veganství a osoby zbavené svobody (články 9 a 13 Úmluvy)

- Stěžovatelům se nedostalo úplné veganské stravy v rámci výkonu vazby / nedobrovolné psychiatrické hospitalizace. Měli za to, že strava, kterou dostávali, neodpovídala zcela jejich veganskému přesvědčení (etické důvody) a že neměly k dispozici účinný prostředek nápravy.
- Soudy věc neposoudily na meritu, když neexistovala opatření – „rozhodnutí“ zasahující do práv stěžovatelů; zařízení neodmítla poskytovat veganskou stravu a nevznikl závazný právní vztah.

Závěr – Porušení – A proč

- Praktická nemožnost dosáhnout přezkoumatelného opatření; formalistický přístup z hlediska přezkumu
- Pozitivní závazek – věcně přezkoumat žádost (vzít v úvahu zájmy osoby x organizační, ekonomická a praktická omezení zařízení = ne nutně vždy vyhovět)

Význam

- Poskytnutí ochrany etickému veganství prostřednictvím článku 9 Úmluvy (ne náboženský základ)
- Osoba pod kontrolou státu – věcně přezkoumat a dostat odpověď – jasně nastavený právní rámec

Přehled ostatních věcí

Výběr z ostatních rozhodnutí

Tsaava a ostatní proti Gruzii (č. 13186/20), článek 3 Úmluvy

- Minimální požadavky na právní úpravu pro použití kinetických projektilů: **(a)** pouze jako krajní řešení v reakci na skutečnou a bezprostřední hrozbu pro život nebo zdraví; **(b)** pouze cíleně, nikoliv pro obecné zvládání davu, a způsobem, který (s ohledem na technické vlastnosti konkrétního modelu) minimalizuje nebezpečí pro život a zdraví zasažené osoby; **(c)** nesmí být užívány hromadné střely (z důvodu jejich nepřesnosti) a střely obsahující kov (z důvodu zvýšeného nebezpečí vážného zranění); **(d)** musí předcházet náležité varování, není-li toto varování zjevně neproveditelné; **(e)** jen policisté, kteří prošli řádným školením a výcvikem, a to nejen o technických vlastnostech kinetických projektilů, ale také o nebezpečí, které mohou představovat pro život a zdraví; **(f)** v maximální možné míře podléhat striktní hierarchické linii velení a kontroly.

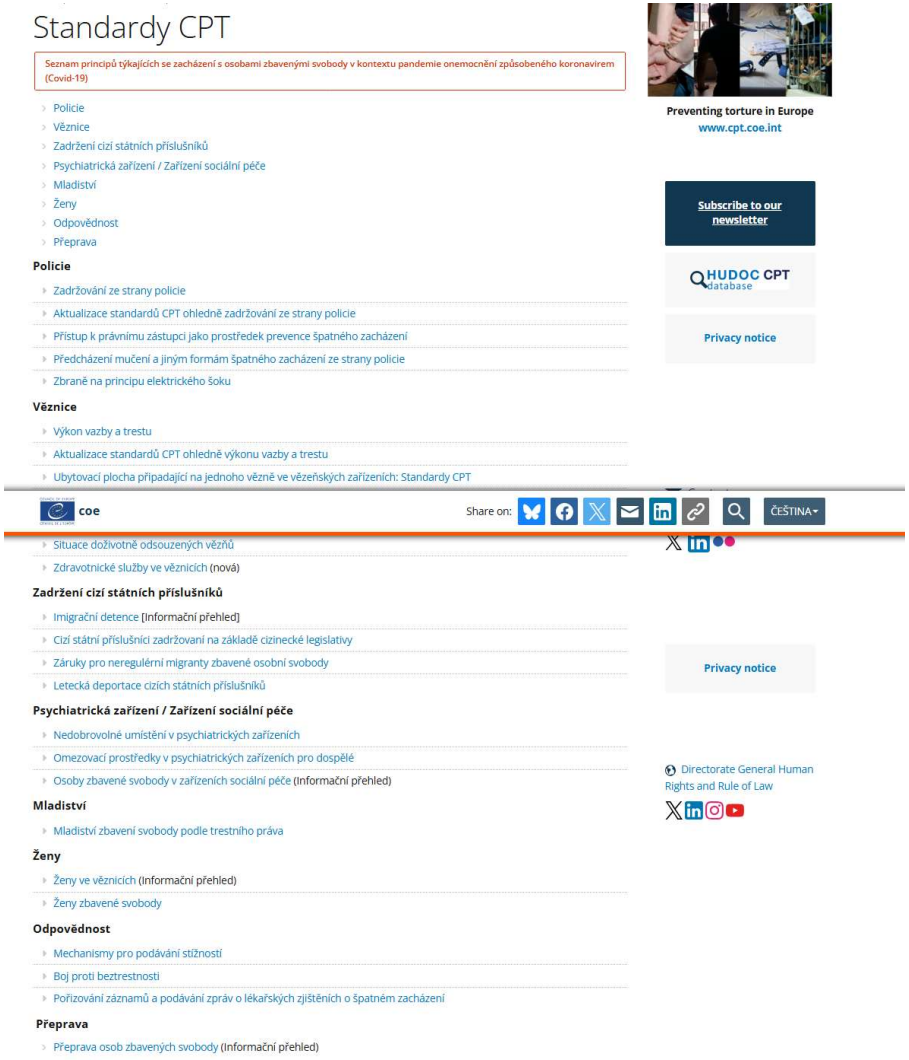
Szelényi a ostatní proti Maďarsku (č. 15147/23), článek 8 Úmluvy

- Právní úprava umožňující provádění zkoušek spolehlivosti u veřejných zaměstnanců za využití různých prostředků utajeného sledování ke sbírání informací neobsahovala dostatečné záruky proti zneužití, resp. se neomezila jen na to, co je nezbytně nutné pro ochranu demokratických institucí.

Něco navíc

Nový standard CPT a jeho překlad

- **Evropský výbor pro zabránění mučení nelidskému či ponižujícímu zacházení trestání (CPT)**
  - Zdravotní služby ve věznicích
    - Poskytování zdravotní péče
    - Autonomie, lékařské tajemství
    - Preventivní péče
    - Osoby se specifickými potřebami
      - Ženy
      - Zdravotně postižení

Ministerstvo spravedlnosti
České republiky

MEZI—SOUDY

Děkuji
za pozornost

Miroslav Kaštyl

Miroslav.kastyl@msp.gov.cz